

## EŞEĞİN GÖLGESİ

**Haldun Taner** (İstanbul, 16 Mart 1915 – 7 Mayıs 1986) Matbaa-i Âmire müdürü Hâmid Bey anne tarafından büyükbabası, Meclis-i Mebusan İstanbul milletvekili ve Darülfünun devletler hukuku profesörü Ahmet Selahattin Bey babasıdır. Çemberlitaş'ta dünyaya gelen Taner, beş yaşında babasını kaybetti. Galatasaray Lisesi'nde okudu (1935). Heidelberg Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi'ndeki öğrenimini (1935-38) ağır bir tüberküloza yakalanması nedeniyle yarıda bırakıp İstanbul'a döndükten sonra Ankara Radyosu için skeçler yazmaya başladı. İÜ Alman Filolojisi'ni bitirdi (1950), Sanat Tarihi Bölümü'nde asistan oldu. 1954'te ilk evliliğini yaptı ve *Oyun* dergisini çıkardı. Viyana Üniversitesi'nde Prof. Kindermann'ın yanında felsefe ve tiyatro okudu. Max Reinhardt Tiyatro Akademisi'nde eğitim gördü (1955-57). İÜ, Gazetecilik Enstitüsü, İGSA ve LCC'de tiyatro ve dramaturji dersleri verdi. Devekuşu Kabare Tiyatrosu, Bizim Tiyatro ve TEF Kabare'yi kurdu. Türkiye'deki epik tiyatronun ilk örneği sayılan *Keşanlı Ali Destanı* ile dünyaya açıldı. Bütün bu çalışmalarıyla bir Haldun Taner Tiyatrosu ekolü oluşturdu. "Tuş" adlı öyküsü (1955) ve *Keşanlı Ali Destanı* oyunu aynı adlarla filme alındı. "Devekuşuna Mektuplar" başlıklı yazılarına *Tercüman*'da (1955-60) başladı, "Pazar Sohbetleri" başlığıyla *Milliyet*'te (Mart 1974 – Mayıs 1986) sürdürdü. 9 Ocak 1976'da ikinci evliliğini yaptı.

1953'te *New York Herald Tribune* ile *Yeni İstanbul* gazetelerinin düzenlediği uluslararası bir yarışmada "Şişhane'ye Yağmur Yağmıyordu" öyküsüyle birinci oldu. Sait Faik Hikâye Armağanı'nın ilkinin *On İkiye Bir Var* ile kazandı. *Sancho'nun Sabah Yürüyüşü* ile Uluslararası Bordighera Mizah Hikâyeleri Ödülü'nü, *Milliyet*'teki köşe yazılarıyla Gazeteciler Cemiyeti Fıkra Ödülü'nü (iki kez), *Yalıda Sabah* ile 1983 Sedat Simavi Edebiyat Ödülü'nü aldı. 1987'den beri Haldun Taner Öykü Ödülü verilmekte. İstanbul Şehir Tiyatrosu'nun Kadıköy Sahnesi'ne (1988) ve Caddebostan'da bir sokağa adı verildi. Türkiye'de tiyatronun bir 'bilim dali' olmasında etkili olan ve 2012 yılında İstanbul Üniversitesi Haldun Taner Tiyatro Uygulama ve Araştırma Merkezi'ne adı verilen Taner'in bütün yapıtları 100. doğum yıldönümü olan 2015'ten beri Yapı Kredi Yayınları tarafından yayımlanmakta.

### Yapıtları

**Öykü:** *Yaşasın Demokrasi*, 1949; *Tuş*, 1951; *Şişhane'ye Yağmur Yağmıyordu*, 1953; *Ayıışığında "Çalışkur"*, 1954; *On İkiye Bir Var*, 1954; *Konçinalar (Şişhane'ye Yağmur Yağmıyordu – On İkiye Bir Var'dan seçmeler)*, 1967; *Sancho'nun Sabah Yürüyüşü*, 1969; *Yalıda Sabah*, 1983.

**Tiyatro:** *Günün Adamı*, 1952 (1961'de sahnelendi); *Dışardakiler*, 1957; *...Ve Değirmen Dönerdi*, 1958; *Fazilet Eczanesi*, 1960; *Lütfen Dokunmayın*, 1961; *Huzur Çıkmazı*, 1962; *Keşanlı Ali Destanı*, *Gözlerimi Kapatırım Vazifemi Yaparım*, 1964; *Eşeğin Gölgesi*, 1965; *Zilli Zariye*, 1966; *Vatan Kurtaran Saban*, 1967; *Serserm Kocanın Kurnaz Karısı*, 1969; *Ayıışığında Şamata*, 1977. **Kabare:** *Bu Şehr-i İstanbul ki...*, 1962; *Dün... Bugün*, 1972; *Mevzümüz Aşk ü Sevda Dekorumuz Deniz Derya, Yar Bana Bir Eğlence*, 1973; *Hayırdır İnşallah*, 1979. **Kolektif kabareler:** *Astronot Niyazi*, 1970; *Ha Bu Diyar*, 1971; *Dev Aynası*, 1973; *Haneler*, 1974; *Yalan Dünya, Çıktık Açık Alınla*, 1977; *Kapılar*, 1981. **Radyo oyunu:** *Haldun Taner'in Timsahı* (haz. D. Taner - S. Erez), 2008.

**Düzyazı:** *Devekuşuna Mektuplar 1*, 1960 (*Önce İnsan* adıyla); *Devekuşuna Mektuplar 2*, 1977 (*Yaz Boz Tahtası* adıyla); *Ölürse Ten Ölümler Canlar Ölesi Değil – Portreler*, 1978; *Hak Dostum Diye Başlayalım Söze*, 1978; *Düşsem Yollara Yollara*, 1979; *Çok Güzelsin Gitme Dur*, 1983; *Berlin Mektupları*, 1984; *Koyma Akıl, Oyma Akıl*, 1985.

*Haldun Taner'in  
YKY'deki kitapları:*

- Koyma Akıl, Oyma Akıl (2015)*  
*Şişhane'ye Yağmur Yağıyordu (2015)*  
*Keşanlı Ali Destanı (2015)*  
*Serssem Kocanın Kurnaz Karısı (2015)*  
*Yalıda Sabah (2015)*  
*Çok Güzelsin Gitme Dur (2015)*  
*Gözlerimi Kapatırım Vazifemi Yaparım (2015)*  
*Ayışığında "Çalışkur" (2015)*  
*On İkiye Bir Var (2015)*  
*Sancho'nun Sabah Yürüyüşü (2015)*  
*Ölürse Ten Ölür Canlar Ölesi Değil (2016)*  
*Fazilet Eczanesi (2016)*  
*Yaşasın Demokrasi (2016)*  
*Tuş (2016)*  
*Ayışığında Şamata (2016)*  
*Vatan Kurtaran Şaban (2016)*  
*...Ve Değirmen Dönerdi – Lütfen Dokunmayın (2016)*  
*Devekuşuna Mektuplar – 1: Önce İnsan (2016)*  
*Berlin Mektupları (2017)*  
*Günün Adamı – Dışardakiler (2017)*  
*Eşegin Gölgesi (2017)*  
*Devekuşuna Mektuplar – 2: Yaz Boz Tahtası (2017)*  
*Haldun Taner'in Timsahı (Selçuk Erez - Demet Taner) (2017)*

**Doğın Kardeş**

*Küçük Harfli Mutluluklar – Seçme Öyküler (2016)*

HALDUN TANER

# EŖeđin Gölgesi

Oyun



YAPI KREDİ YAYINLARI

Yapı Kredi Yayınları - 4870  
Edebiyat - 1398

**Eşegin Gölgesi / Haldun Taner**

Kitap editörü: **Murat Yalçın**  
Düzeltili: **Cennet Türker**

Kitap tasarımı: **Mehmet Ulusel**  
Grafik uygulama: **Gülçin Erol Kemahlıoğlu**

Baskı: Bilnet Matbaacılık ve Ambalaj San. A.Ş.  
Dudullu Organize San. Bölgesi 1. Cad. No: 16 Ümraniye-İstanbul  
Tel: 444 44 03 • Fax: (0216) 365 99 07-08 • www.bilnet.net.tr  
Sertifika No: 31345

1. baskı: Bilgi Yayınevi, Ankara, Nisan 1995  
YKY'de 1. baskı: İstanbul, Mayıs 2017  
ISBN 978-975-08-3970-2

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş., 2014  
Sertifika No: 12334

Bütün yayın hakları saklıdır.  
Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında  
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.  
Kemeraltı Caddesi Karaköy Palas No: 4 Kat: 2-3 Karaköy 34425 İstanbul  
Telefon: (0 212) 252 47 00 (pbx) Faks: (0 212) 293 07 23  
<http://www.ykykultur.com.tr>  
e-posta: [ykykultur@ykykultur.com.tr](mailto:ykykultur@ykykultur.com.tr)  
İnternet satış adresi: <http://alisveris.yapikredi.com.tr>

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık  
PEN International Publishers Circle üyesidir.

# EŖeđin Gölgesi

(3 perdelik müzikli oyun)

# Kiřiler

Ozan  
Abid Ağa  
Zahid Ağa  
şaban  
Mestan  
Karaķaęan  
Kadı Kara Kōse  
Kâtip Kambur Ese  
Avukat Matlup  
Avukat Mansur  
Gezici Avukat  
Muhbir  
Boncuk  
Güllubahar  
Benli Nergis  
Protokol Müdürü  
Müsteřar  
Büzürkmürç  
Pilavi řeyhi  
Ortadaki Kadı  
Saędaki Kadı  
Soldaki Kadı  
Muhzır  
Sohbeti Fırkası Önderi  
Halveti Fırkası Önderi  
Mübařir  
Reis  
Kurye  
Behbut  
Cebbar  
ve  
Koroyu Oluřturanlar, algıcılar

# Birinci Perde

## Açış Müziği – Curcuna

*(Oyunun bütün oyuncularını ve Eşek müzik eşliğinde bir parad yaparlar.)*

Ahmet Mehmet  
Ali Veli  
Hasan Hüseyin  
Bir yol kulak verin bana

Yedi günün biri salı  
Kesme bastığın dalı  
Dinle de bak ibret al  
Bu geceki masalı

Bu ne maval  
Ne martaval  
İşitilmedik bir masal

Evvel zaman içinde  
Kalbur saman içinde  
Haramiler pay paylaşır  
Eski hamam içinde

Hamamcının tası yok  
Oduncunun baltası  
Sokakta bir merkep gezer  
Boynunda var halkası

Ebeler  
Dedeler  
Kırklar

Yediler

Her iş akçayla biter  
Demişler

Duydun mu Ahmet  
Duydun mu Yaşar  
Duydun mu Memiş  
Parasız yemiş  
Kimseye verilmezmiş

Var varanın  
Kır kıranın  
Sür sürenin  
Kıçı kırık bir çırak iken  
Ustalık taslayıp  
Destursuz eşeğe binenin  
Hali budur  
Duyduk duymadık  
Demeyin

Eşek de ne eşek  
Adı: Karakaçan  
Masum gözlü  
Parlak tüylü  
Rahvan yollu  
İyi yokuş turmanır  
Toraman mı toraman  
Güneşe rüzgâra  
Dayanır

Evet benim canlarım  
Bir varmış  
Bir yokmuş  
Deve dellâl iken  
Pire hallaç iken  
Ben anamın beşiğini  
Tıngır mıngır sallar iken



Kafdağı'nın eteğinde  
Abdalya denir bir ülke  
Bu ülkenin de  
Şabaniye denir bir kasabası  
Varmış

Bu ülkede bir düzendir  
Tutturulmuş  
Gidermiş

Açık gözler  
Başa geçmiş  
Bildiğince yaşarmış  
Kimi emir olmuş sarayda  
Kimi şeyh geçinir tekkede  
Kiminin eli işte gözü oynaşta  
Cahilleri yoksulları  
Yolarmış

Bu gidişe karşı koymak  
Ayıp imiş  
Günah imiş  
Suç imiş

Hâsılı kelam  
Elin madrabazı  
O devirde de  
Zalim imiş  
Küstah imiş  
Çok imiş

Bu Şabaniye  
Kasabasının  
Bir mahallesinde  
Abid Ağa denir  
Bir esnaf varmış  
Bu esnafın da

Bir çırağı varmış  
Adı: Şaban

Irmağın öte  
Kıyısında  
Zahid Ağa denir  
Başka bir para babası varmış  
Onun da bir yamağı  
Varmış  
Adı: Mestan

Aldı burdan ötesini  
Abid Ağa ile  
Zahid Ağa  
Bakalım ne dediler

ABİD:

Benim adım  
Abid Ağa  
Eşraftanım  
Abdalya'da

Bununla birlikte  
Yirmi dükkânım daha  
Var  
Çarşıda

Birinde saç kırpılır  
Ötekinde makas bıçak  
Yapılır  
Birinde tozu  
Yezdan'dan gelip  
Hapı burda ilaç  
İmal edilir

On üçünde  
Bütün bunlar  
Piyasaya  
Sürülür

ZAHİD:

Benim adım  
Zahid Ağa  
Gün görmüş umur görmüş  
Bir eşraf oğluyum bendeniz de  
Mal sahabısı  
Bu eşek garajından  
Başka  
Yedi tane daha var

Ün almışım  
Dal budak salmışım  
Koca Abdalya'da  
Kırk beş eşeğim  
On dört devem  
Yüz on iki katırım

Her biri  
Fenni tesisatlı  
Tam yirmi bir ahırım  
Kervanlarım  
Kervansaraylarım

ABİD:

Ecza sanayii  
Kozmetik sanayii  
Demir çelik eşya  
Benim elimde

ZAHİD:

Taşıt araçları  
Deveciler eşekçiler  
Turizm tesisleri  
Tröstü de bende

ABİD:

Piyasada gedik  
Kollamak gerek

ZAHİD:

Hangi işte akçe varsa  
Akçeyi oraya sürmek

(İkisi de sırtlarını “Made in Yazdan”, “Made in Saasan” yazılı iki  
ambalaj sandığına dayamışlardır.)

ZAHİD:

Sırtımızı dış sermayeye  
Dayamışız

ABİD:

Üç kuşak öteye  
Geleceği sağlamışız

İKİSİ BİRDEN:

İkimiz de aynı  
Kulübün üyesi  
Arasına  
Tavla  
Peçiş oynarız  
Gerek birazdan  
Göreceğimiz  
Kavgada  
Piyasada  
Pazarda  
Rakip görünsek de  
Dışardan  
Yine de  
İnanmayın siz  
Esasta  
Daima  
Biriz beraberiz  
İkimiz

ABİD: Seni açlıktan kim kurtardı?

MESTAN: Sen kurtardın ustacığım.

ABİD: Seni kim yetiştirdi adam etti?

MESTAN: Sen yetiştirdin adam ettin ustacığım.

ABİD: Seni kim everdi?

MESTAN: Sen everdin ustacığım.

ABİD: Ha şöyle aferin. Hadi ben şimdi gidiyorum. Dükkâna bugünkü sen göz kulak ol. (*Çıkar.*)

ZAHİD: Bana bak Şaban!

ŞABAN: Buyur benim ustam.

ZAHİD: Sen benim çırağım, ırgatımsın. Ben senin nenim?

ŞABAN: Sen de benim ustam, patronum, velinimetim.

ZAHİD: Yediğin ekmeği hak etmek için daha nice çalışman gerek?

ŞABAN: Ne yapсам ödeyemem efendim.

ZAHİD: Ha şöyle aferin. Şimdi ben gidiyorum. Dükkân sana emanet. Aman dikkat et.

ŞABAN: Sen hiç fütür getirme usta.

ZAHİD: Yoksa ne olur bilirsin. Ben adamın gözünü oyar, kulağını keser, cebime koyarım. (*Çıkar.*)

ŞABAN:

Ustam gider gitmez  
Geçirdim onun  
Önlüğünü  
Çektim çekmecesinden  
Onun çok sevdiği  
Bir Buhara purosunu

Biraz patronluk  
Taslıyorum  
Hoş görün bu fakiri  
(*Puroyu puf puf hohlar.*)

Patronluk iyi de  
Müşteri yok talihimize  
Abdalya'da işler kesat

Tıraş olan, azaldı çok  
Diş çektiren hemen hiç yok  
Seyrekleştii hacamat  
Hükümetin kasası tamtakır  
İnflasyon var diyor büyükler  
Gün günden hafifliyor  
Mangır

Dış yardım  
Olmasa  
Diyarı Saasan'dan  
Halimiz duman diyor büyükler

Tevekkeli tütürmüyor  
Bunu her patron  
İlham veriyor  
İnsana puro  
Zihni açıyor  
Patron oldun mu  
Zeki olacaksın  
Burnuna sinek bile  
Kondurmayacaksın  
Karun kadar servetin olsa  
Yine de uyanık olup  
Kimseye metelik  
Kaptırmayacaksın  
Direneceksin  
Ezeceksin  
Gücün kime yeterse onu sömüreceksin  
Efendime söyleyeyim

Bir yolunu bulup üste çıkacaksın  
Yol yoksa  
Açacaksın  
Engel mi var  
(*Tekme işareti*) Kaldıracaksın  
Boru mu bu  
(*Purodan bir nefes çeker.*)  
Müşteri sana gelmiyorsa  
(*Heybesini alır.*)  
Sen müşteriye gideceksin  
Kafa bu arkadaşım  
Kafanı işleteceksin

*(Kendi kendini beğenir, aynasına bakar. Ayna, içi boş sade bir çerçevedir.)*

İmdi...

Hemen dükkânı

Kapayıp

Bir de özel

Eşek

Kiralayıp

Kasabanın yolunu tutmalı

Bugün orda

Panayır var hazır

Nasıl olsa iş çıkar

Üç kişiyi tıraş etsem

Birinin dişini çeksem

Bir şişman bayana

Sülük koyup kan alsam

Birkaç yarayı fitil sokup işletsem

Esnemekten ayrılan

Bir çeneyi tutup

Yerine geçirsem

Kırık sarsam

Kan çıbamı yarsam

Rakkase Benli Nergis'e

Manikür yapsam

Pedikür yapsam

Bir katıra

İki dişi eşeğe

Üç çift nal çaksam

Gündeliği doğrulttum

Demektir

Hay aklınla yaşa Şaban

Cebimde tam on sekiz

Akçe var